

Judiska stjärnor

Alla torde ha noterat att synagogan i Helsingfors fyller 100 år denna vecka. Helgedomens fint inramade jubileum påminner oss om att 1906 inte enbart var den politiska emancipationens stora år. Hela den offentliga sfären utvidgades på en gång. Finland hade i motsats till andra delar av det ryska imperiet redan ett välutvecklat medborgarsamhälle, vilket klart bidrog till att övergången skedde snabbt och sansat.

Föreningsväsendets expansion omfattade i hög grad också idrottslivet. Myndigheterna förhöll sig i synnerhet under ofärdsåren restriktivt till registrering av nya idrottsföreningar, eftersom dessa inte utan anledning befarades kunna bli nästan för illegal paramilitär verksamhet. Nu – dvs. 1906 – skedde en nästan total liberalisering. Nästan varje stadsdel, by eller annan gemenskap fick inom kort en egen idrottsklubb eller åtminstone idrottsavdelning som hade egen tävlingsdräkt och eget standar.

Helsingfors judiska församling utgjorde här inget undantag. I slutet av 1980-talet hade jag förmånen att intervjua Isak Smolar, far till den kände journalisten Roni Smolar, som hade mycket att berätta om församlingens egen idrottsförening Stjärnan. Denna förening grundades nämligen också 1906 och blev snabbt en viktig samlingsplats för församlingens ungdomar. Till detta bidrog säkert att föreningens fotbollslag redan i sin första bortamatch besegrade Borgå Akilles (1–2), vilket effektivt tonade ned den skepsis som i början fanns bland församlingens religiösa ledare.

Föreningens färger har alltsedan början varit blåvita, vilket är naturligt med tanke på att dessa kulörer redan länge hade använts i judiska sammanhang. År 1933 bytte föreningen namn till Makkabi, vilket enligt min sagesman är en hebreisk förkortning av orden ”Den som är för Gud skall komma med mig”. Man tävlade inte enbart lokalt utan knöt tidigt band även med sina judiska systerföreningar i Viborg och Åbo, som i likhet med Stjärnan levde i symbios med sina församlingar. Den viburgensiska idrottsklubben hette för övrigt Kadur, vilket betyder kort och gott ”boll”.

Namnbytet till Makkabi hängde samman med att föreningen hade inlett tävlingssamarbete med estniska, lettiska och skandinaviska föreningar med detta namn och småningom också deltog i judarnas europeiska mästerskap, Makkabiaderna. Trettioåret förde med sig även andra förändringar. År 1934 blev statsstödet till judiska samskolan i Helsingfors avhängigt av att man undervisade på finska, vilket gjorde att det ursprungligen så starkt svenskspråkiga inslaget i församlingen småningom började avta.

Men för att återkomma till idrottsfronten – visste ni att Makkabi var en av de första idrottsföreningarna i Finland som höll på med modern tyngdlyftning? Att lyfta stora stenar och andra tunga föremål var en urgammal sed på landsbygden. Det nya var att man stegvis och exakt ökade tyngderna för att avgöra vem som var starkast. Hösten 1939 stod Makkabi värd för Finlands första internationella tyngdlyftningstävlingar med några baltiska stjärnor av högsta europeisk klass som dragplåster.

Väl gjort säger jag om den numera 100-åriga föreningen Makkabi!

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 7.9.2006